

RICHARD STRAUSS
“DON KİŞOT - ŞÖVALYECE KARAKTERLİ BİR TEMA ÜZERİNE
GERÇEKÜSTÜ ÇEŞİTLEMELER” VE SOLO VİYOLA PARTİSİ’NİN BİR İCRACI
BAKIŞIYLA İNCELENMESİ

Ali BAŞEĞMEZLER ¹

Öz

“Müziğin olduğu yerde Madam, kötülük olamaz..”
-Sanço Panza

Programlı müzikte gerçeklik kavramını geliştirerek müziğin sınırlarını genişleten, “Tone Poem-Senfonik Şiir”in ustası Richard Strauss’un 1897 de Cervantes’in “Don Quixote” adlı ünlü romanından uyarladığı “Don Quixote - Phantastische Variationen Über ein Thema Ritterlichen Charakters” bestecinin senfonik şiirleri içerisinde “çeşitleme” biçimini kullandığı tek eserdir.

Bu eserde kitabın başkahramanı Don Kişot solo çello ile yaveri Sanço Panza ise çoğunlukla solo viyola ile betimlenmiştir. Bu makalede genel olarak tüm eser ve özel olarak solo viyola partisi incelenmiştir. İnceleme sonucunda Sanço Panza karakterinin yalnızca bir yardımcı karakter olarak değil, özellikle öykünün sonlarında konuyu etkileyişi açısından hikâyenin ana karakterine dönüştüğü görülmektedir. Dolayısıyla Sanço Panzayı betimleyen çalıcıların da esere bu açıdan yaklaşarak yorumlarında bunu yansıtma görevi, bir seçenek olarak anlatılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Miguel de Cervantes, Richard Strauss, Don Kişot inceleme, Sanço Panza, Viyola

AN EXAMINATION OF RICHARD STRAUSS’ - DON QUIXOTE
“PHANTASTISCHE VARIATIONEN ÜBER EIN THEMA RITTERLICHEN
CHARAKTERS” AND THE SOLO VIOLA PART FROM THE ANGLE OF A
PERFORMER

Abstract

“Where music is, Madam, there can be no evil”
-Sancho Panza

Expanding the boundaries of program music by improving the concept of reality Richard Strauss the master of the Tone Poem composed “Don Quixote Phantastische Variationen Über ein Thema Ritterlichen Charakters” in 1897 is the only piece among his symphonic poems that used in the form “variations”.

The protagonist in the novel Don Quixote is depicted by the solo cello, and his aide Sancho Panza is by the solo viola mostly. In this article, in general, the entire work and particularly the solo viola part are examined. As a result of the examination it appears that Sancho Panza is not only a secondary character but also converting as a main character of the story, especially in terms of its influence through the finale. Therefore, it was tried to be explained with the examination of the solo viola part as an option that the players portraying Sancho Panza should approach this viewpoint and reflect it in their interpretations.

Keywords: Miguel de Cervantes, Richard Strauss, examination Don Quixote, Sancho Panza, Viola

¹ Doçent, Başkent Üniversitesi Devlet Konservatuarı, e-posta: ali.basegmezler@my.com

1. M. CERVANTES VE YAŞADIĞI DÖNEMDE AVRUPA

Oya Uysal "Don Kişot'un Sembolojisi"² adlı makalesinde Cervantes'in yaşadığı dönemi şöyle kaleme almıştır;

Eserin yayınlandığı 1600'lü yıllar orta çağ zamanlarıydı. Bu dönem uzlaşmacı ve hoşgörülü bir dönem değildi. Toplumsal platformda yöneticilerin ve dini platformda kilisenin yozlaşmışlığına karşı reform yapılması gerektiği giderek artan bir sesle söylenmeye başlanmıştı. Bu reform hareketleri sonuç vermiş ve sanat, bilim, politika ve inançlarda etkisini gösteren yeni bir dönem olarak Rönesans - Yeniden Doğuş, Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde hemen hemen aynı anda zamanlarda yaşanmaya başlamıştı. Edebiyat da bu değişimden nasibini almış ve o döneme kadar sadece Latince basılan kitaplar, yazarların kendi özgün dillerinde yazılmaya başlanmıştı. Geleneksel kültürde bir amaç değişikliği yaşanmaya başlamıştı. Artık herşeyden önce kutsal kitapların içerdiği gerçekleri aydınlatmak değil, toplumun gelecek önderlerini klasik felsefe ve tarih incelemeleri aracılığı ile yönetim sanatına (politika) eğitme hedefi gözetiliyordu. Petrarca, Francis Bacon, Shakespeare, Dante bu dönemde mitolojik, sembolik, politik, psikolojik çalışmalarla dikkatleri insana ve toplum yaşamına çektiler. İnsanın kendi bilincine varmasına, bireyin gelişimine ve yaratıcılığa önem verdiler. Cervantes de bu akımın içerisinde yer aldı.

1547 yılında soylu ama yoksul bir ailenin oğlu olarak doğan Miguel de Cervantes Saavedra, Madrid yakınlarında Alcalá de Henares kasabasında doğdu. Küçük yaşta yoksulluk, borç ve borç yüzünden hapse atılma gibi yaşam gerçekleriyle yüz yüze geldi. Sevilla'da bir cizvit okulunda okumasının ardından, önce Madrid'e daha sonra ise 1569'da İtalya'ya gitti. Roma'da çok kalmamakla birlikte, Madrid'in dar düşünsel ortamından Hristiyan dünyasının merkezine gelmesi, dünyaya bakışını önemli ölçüde genişletmiştir.

Asker oldu, Osmanlı ve Haçlı Donanmaları arasında yapılan Lepanto (İnebahtı) savaşında göğsüne iki kurşun yemiş ve bir gülle yüzünden sol elini kaybetmişti. Cervantes bu büyük savaşın ardından, 1575 yılında Akdeniz'de yine bir İspanyol gemisi ile seyahat esnasında, Türk korsanlar tarafından esir alınmış ve Cezayir'de köle olarak satılmıştır. Yaklaşık beş sene boyunca yazar, köle olarak geçirdiği Cezayir topraklarında Türk ve İslam kültürlerini yakından tanımış ve bunun yanı sıra Türkçe'yi de öğrenmiştir. İstanbul'a gönderilmek üzere olduğu sıralar, ailesi kilisenin de desteği ile toplanan fidyeyi göndermiş ve Miguel Cervantes özgürlüğüne kavuşmuştur.

²Oya Uysal "Don Kişot ve Sembolojisi" Yeni Yüksektepe Dergisi Sayı 39-40

1584 yılında İspanya'ya döndü, evlendi ve ertesi sene ilk romanı La Galatea'yı yazdı. İki cilt olan "Don Kişot" un ilk cildi ise 1605 yılında basıldı ve beklenmedik bir başarıyla altıncı baskısını gerçekleştirdi. Tam on sene sonra ise (1615), eserin ikinci cildini yazdı.

Cervantes, eserinde insanoğlunun hayattaki amacına değinmiş ve bunun için mücadele etmesi, gerekiyorsa savaşması gerekliliğini Don Kişot'un trajik-komik yaşantısında bizlere ulaştırmıştır.

2. DON KİŞOT

Kitabın kısa hikâyesi şöyle; Şövalyelik kitapları okuyan ve kahramanların hayatlarından etkilenen yoksul soylu "Quixote", onlar gibi mutsuz insanlara yardım etmek, adaleti kurmak ve insanlığın baştan çıkmasını önlemek için gezgin şövalye olmaya karar verir. Böylece mağdurların, mazlumların, masumların safında yer alarak adil ve asil bir şövalye olduğunu düşünen Don Kişot eski bir zırh kuşanır ve cılız atı Rosinante'ye binerek, bir takım vaatlerle yaveri olarak yanına aldığı Sanço Panza ile onur ve zafer için macera peşinde koşar. Sanço Panza gününün adamıdır: Maddiyatçı, kendi haklarını gözetemeyen, mantıklı ama biraz saf. Don Kişot ise zıt özelliklerle bezenmiştir: Amaçlarından ödün vermeyen, adaletin peşinde ama hayalci. Don Kişot geçmişin şiirsel diliyle, Sanço Panza ise günün tekerlemeleri ve yerel bir dille konuşur. Şövalye ve yaveri, yaşadıkları maceralar boyunca giderek birbirlerine yaklaşır, her biri diğerinin bazı özelliklerini de benimsemeye başlar. Don Kişot, Sancho gibi halk ağzı ile konuşmaya başlar, Sancho saraylı diline özenir. Sancho, parayı pulu şan için tepip, düşler ülkesinde yaşamayı özler, Don Kişot ise gerçekleri fark etmiştir artık. Bütün bu simgesel motifler arasında, fantezilerinden uyanan Don Kişot'un ölümü de bir simge, gerçek dünyanın tahammül edilecek bir yer olmadığını işaretidir. Roman kavramının ilk örneği sayılan Don Kişot'u Cervantes şövalye romanlarıyla alay etmek için yazmaya koyulmuştu. Gerçekten de 17. yy'da artık Avrupa'da feodalizm çöküp ticari kapitalizm gelişirken İspanya feodalizmin son kalesi konumuyla çağına ters düşüyordu. Bu terslikle Cervantes, Don Kişot ve uşağı Sanço Panza karakterlerinin zıtlığı aracılığı ile alay ediyordu.

3. R. STRAUSS'UN YAŞAMI VE MÜZİĞİ

Müziyen bir aileden gelen Richard Strauss 11 Haziran 1864'de Münih'de doğdu. Müzik eğitimine sekiz yaşında kendi kendine keman öğrenerek başladı. 1872 yılında babasının

Kornocu olarak çalıştığı Münih Saray Orkestrası'nın başkemancısı olan Benno Walter'dan dersler almaya başladı ve iki yıl sonra ilk eserlerini; Keman ve piyano için müzikleri besteledi. Öğretmeni Walter'a ithaf ettiği keman konçertosunu yazdığında onyediyedi yaşındaydı. İki yıl sonra ilk orkestrasyon tecrübelerini edindiği amatör bir orkestrada çalmaya başladı. Bu dönemde bestelediği, orkestra için ilk eserleri, marşlar, konser üvertürleri ve iki senfonidir. 1882 yılında Münih Üniversitesi'nde kısa bir süre felsefe-sanat tarihi bölümünde okudu. 1883 yılında ilk eseri Münih Saray Orkestrası şefi Hermann Levi tarafından Münih'te çalındı. Aynı yıl Dresden ve Berlin'e gittiğinde, yol göstericisi ve hocası olan Meiningen Saray Orkestrası şefi ve yönetmeni Hans Bülow ile tanıştı. Hans Bülow genç besteciye kendi eserlerinden birisinin orkestra şefliğini yapması konusunda cesaretlendirdi ve Kasım 1884'de Strauss'u böyle bir konserde orkestra şefi olması için Meiningen'e davet etti. Bir süre sonra Bülow görevi bıraktığında, Strauss kısa bir zaman için onun yerine geçti.

Strauss'un 1885'de Meiningen'de orkestra şefi olarak çalıştığı dönemde ikinci senfonisinin çalındığı sırada eseri Brahms'ın da dinlediği ve bestecinin "çok fazla temayı bir biri ardına kullandığı" yönünde bir eleştiride bulunduğu söylenir.

Strauss, Wagner ve Liszt'ın form anlayışı ve müzikal fikirlerinden, özellikle Liszt'in senfonik şiirlerinden etkilenmiştir. 1888 yılında 24 yaşındayken "*Don Juan*"ı yazdığında modern Alman müziğinin yeni bir sesi olarak dünya müzik sahnesine adım attı.

Strauss'un en ünlü orkestra eserleri arasında onun senfonik şiirleri önemli bir yer tutar. Bunların arasında en önemlileri olan "*Also Sprach Zarathustra*", "*Till Eulenspiegel*", "*Tod und Verklarung*", "*Don Juan*", "*Ein Heldenleben*" ve "*Don Quixote*" müzik dünyasında öne çıkar.

Cevad Memduh Altar, 1939 yılında Ankara radyosunda hazırladığı programda Strauss hakkında şöyle söylemiştir:

Bütün senfonik eserlerinde Wagner'in "Leitmotif" prensibine sağdık kalan Strauss'un opera eserlerinde de Wagner dramlarından pek o kadar ayrılmadığı görülür. ...
...Strauss'a özgü opera üslubu ilk olarak 1905'de yazdığı "*Salome*" operası ile başlar. Bunun arkasından gelen "*Electra*" operası ise Strauss'un bu alanda ulaştığı en son aşamayı işaret etmektedir. Sanatçının "*Rosenkavalier*" adlı operası ise sadeliğe dönüş niteliğini taşır. Burada klasik bir şekle bağlı olan eser, sırf romantik bir hava içinde akıp giden senfonik şiirin yerini almıştır.³

³ <http://cevadmemduhaltar.com/richard-strauss-ve-eserleri.html> (Erişim Tarihi: 30.06.2018)

23 yaylı çalgı için “*Metamorphosen*”ı, savaş sırasında opera binalarının bombalanmasından etkilenerek yazar. Sonraki besteleri, pek çok bestecinin yaşam çizgisinde görüldüğü gibi giderek yalınlaşan, yeni esin kaynakları bulan, tatlı, yumuşak çalışmalardır: “*Capriccio*” adlı operası, 2. Korno konçertosu (ki babasının anısına yazdığı 1.’ye eklenir), obua konçertosu ve “*Vier Letzte Lieder*”⁴ (1948), sanki yaşama veda etmesinin birer simgesidir. 1945-49 arasında yaşamını İsviçre’de geçirir. 85. Yaş günü kutlamalarından hemen sonra 8 Eylül 1949 tarihinde Garmisch-Partenkirchen’de ölür.

4. R. STRAUSS - DON KİŞOT “BİR ŞÖVALYE KARAKTERİ TEMASI ÜZERİNE GERÇEKÜSTÜ ÇEŞİTLEMELER” Op. 35

İlk yayınlanışından beri Cervantes’in Don Kişot adlı romanı birçok besteciye esinlendirmiştir. Telemann ve Purcell bu romandan uyarlanan tiyatro eserleri yazmış, Mendelssohn, de Falla Don Kişot’u sahnede kullanmıştır. 1897 yılında Strauss’un yazdığı uyarlama ise bu yönde yazılan eserler içinde tartışmasız ayrıntıları ile en zengin biçimde yazılmış bir müzikal portredir.

Strauss’un Don Kişot üzerine beste yapma fikri günlüğünde yazdığına göre ilk olarak 16 Nisan 1897’de; “*bir senfonik şiir; Held und Welt*”⁵- *şekillenmeye başlıyor; Don Kişot’u takip eden bir satyr*⁶—*opera.*” görülüyor. Eserin yazılışından sonra 1898’de şöyle yazmıştır; “*Don Quixote ve Heldenleben birbirleriyle adeta birbirine geçmiş bir zincir kolye gibi göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle Don Quixote sadece Heldenleben’in yanında tümüyle ve baştan sona anlaşılabilir.*”

Tema ve 10 çeşitleme bir de Final bölümünden oluşan bu eserde Strauss, kesitleri eserin müzikal şemasının gerektirdiği şekilde, kitabın özgün sırasına bağlı kalmadan seçmiştir. Sonraları bestecinin yazdığı Ein Heldenleben op.40’in aksine her çeşitleme Cervantes’in bu ölümsüz destanından alınan ayrı bir olayın özeti şeklindedir. Hiç şüphesiz böyle bir yazım tekniğinin pratik yararı vardır ki; Cervantes’in bu dev eserinin müzikal anlatımı baştan sona

⁴ Vier Letzte Lieder: Son Dört Şarkı

⁵ Held und Welt: Kahraman ve Dünya; besteci “Heldenleben” adlı eserinden bahsetmektedir.

⁶ satyr: Antik yunan mitolojisinde bir kır tanrısı olan satyr, edebiyat ve tiyatrodan, taşlama, yergi olarak insanların ve çevrelerin kusurlu yanlarını alaya alma anlamına da gelmektedir.

ele alınsaydı Wagner'in en uzun operaları ile yarışır. Bununla beraber Strauss, hikâyenin bazı karelerini yakalayıp senfonik şiirin yapısal ilkelerini de göz önünde bulundurarak müziğin ön planda algılanmasını sağlamıştır.

BÖLÜMLER

Introduktion. Mäßiges Zeitmaß. (ritterlich und galant)	Giriş, Orta hızda (Şövalyece ve centilmence)	Don Kişot okuduğu şövalye romanlarından etkilenir ve bir gezgin şövalye olmaya karar verir.
Thema. Mäßig.	Tema,	Don Kişot, kederliliğin şövalyesi
Maggiore - Sancho Panza	Majör - Sanço Panza	Don Kişot ve Sanço Panza arasındaki konuşma
Variation I. Gemächlich.	Çeşitleme, Acele etmeden	Yeldeğirmenleri ile macera
Variation II. Kriegerisch.	II. Çeşitleme, Savaşçı gibi	Büyük İmparator Alifanfaron'a karşı muzafferane savaş. (aslında koyun sürüsüne karşı)
Variation III. Mäßiges Zeitmaß	III. Çeşitleme, Orta hızda	Şövalye ve Yaveri arasında geçen konuşma
Variation IV. Etwas Breiter	IV. Çeşitleme, Biraz geniş	Gezgin keşişlerin kafilesine karşı talihsiz mücadele
Variation V. Sehr Langsam	V. Çeşitleme, Çok sakin	Şövalye'nin nöbeti
Variation VI. Schnell	VI. Çeşitleme, Çabuk	Dulcinea ile buluşma
Variation VII. Ein Wenig Ruhiger Als Vorher	VII. Çeşitleme, Öncekinden daha sakın	Havada at ile gezinti
Variation VIII. Gemächlich	VIII. Çeşitleme, Acele etmeden	Büyülü kayak ile talihsiz yolculuk
Variation IX. Schnell und stürmisch	IX. Çeşitleme, Çabuk ve fırtına gibi	Sözde büyücüler ile kavga

Variation X. Viel Breiter	X. Çeşitleme, Çok geniş	Çıplak Ay Şövalyesi ile düello
Finale, Sehr Ruhig	Final Çok sakin	Don Kişot'un aklının başına gelmesi ve ölümü

Eserin yorumlanmasında salonun boyutuna, akustik durumuna veya solistlerin ve şefin yetkinliğine göre oturuş düzeni değişiklik göstermektedir;

Görsel olarak cazip gelen konçerto oturuş düzeninde solo çello, çello grubu ve Sanço Panza rolünü üstlenen solo viyola ile arasında fazla mesafe olmasından dolayı pek avantajlı değildir.

Solo çellonun, konçerto oturuş düzenindeki gibi şefin ve 1. kemanların arasında, çello grubunun solo çellonun arkasında, solo viyolanın şefin sağ tarafında, arkasında viyola grubunun oturduğu oturuş düzeninde ise solo viyolanın önde tek başına oturuşu kendi grubuyla olan grup sololarının beraber çalınmasını zorlaştırabilir.

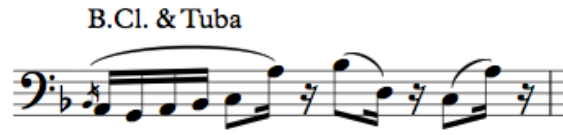
Partitürde, Strauss'un çello ve viyola sololarını o grubun lideri için düşündüğü anlaşılmaktadır. Çünkü besteci çello ve viyola gruplarının ilk rahlesinde, iç tarafta oturan çalıcıya hitaben yazdığı notlarda bunu belirtmiş. Fakat eserin günümüzdeki yorumlarında, solo çellonun orkestranın önünde oturduğu alışılmış konçerto oturusunun benimsendiği görülmektedir. Zaten bestecinin kendisi de bir süre sonra konserlerde bu düzeni benimsemiştir.

5. SANÇO PANZA TEMASI VE SOLO VİYOLA

Bu eser daha çok viyolonsel ve viyolanın başrolü (Don Kişot - Sanço Panza) üstlendiği bir müzik olarak görünse de daha genel bir bakışla temanın sadece tek bir enstrüman tarafından temsil edilmediğini, örneğin karakterleri solo çellonun solo keman ile solo viyolanın ise bas klarinet ve tuba ile paylaşıldığını duyarız.

Sanço Panza 3 farklı tema ile betimlenir. Ünlü orkestra şefi Norman Del Mar Strauss'un hayatını ve çalışmalarını yazdığı incelemesinde şöyle yorumlamıştır; İlk motif onu cahil bir

köylü gibi gösterir. Bu figür bestecinin Guntram adlı operasında “Aptal”ın temasından türemiştir.

Nota: 1

İkinci motif onun genelde aptalca şeyleri anlattığı hızlı konuşmalarını tasvir eder.

Nota: 2

III. çeşitlemede bir oktav alttan yazılan bu motifi, solo viyola “Do” telini yarım ton indirip (scordatura) “Si” notasına akort ederek çalar ve 15 ölçü sonunda eski haline tekrar akort eder. Akordun değişimi 2-3 ölçü içerisinde yapılması gerektiğinden dolayı viyolası hızlı akort edilemeyen çalıcılar fazladan bir viyolayı daha önce akort edip sahneye 2 viyola ile çıkabilir. Üçüncü motif ise Sancho’nun ardı ardına kullandığı klişe deyimleri eğlendirici şekilde konuşma alışkanlığını betimler. Solo viyolanın sunduğu bu tema Sancho’nun sözlerinde sık sık duyduğumuz şatafatlı cümleleri de içerir. Solo viyola bu temayı ciddi bir tavırla sunar ve derin gerçekleri söyler. Çünkü Sancho’nun sözleri her zaman kaba ve basit değildir. Bazıları yalın mizah, birçoğu da sadakat ve şefkat içerir.

Nota: 3

Yaver Sancho kendi çapında enayi ve ahmak gibi görünmekle birlikte en az Şövalye Don Kişot kadar çilgin ve ilgi çekici olan karakterinde takdire değer birçok özellik vardır.

6. SOLO VİYOLA PARTİSİNİN İNCELEMESİ

Aşağıda verilen örneklerde kırmızı renkle belirtilen parmak numaraları, yay şekilleri, müzikal bağlar ve nüanslar, müzikal yorumu güçlendirmek için öneri olarak sunulmaktadır. Her çalıcı kendi tekniğine göre farklı çözümler üretebilir ve zaman içinde yaklaşımına göre daha da farklı çözümlere yönelebilir.

Eserin ilk viyola solosu, Sanço Panza'nın tanıtıldığı "Maggiore" bölümünde, prova numarası 15'ten 6 ölçü önce (Nota: 4) başlar ve prova numarası 16'nın 5. ölçüsüne kadar devam eder.

Don Quixote, der Ritter von der traurigen Gestalt.
Mäßig
Solo

15 lebhaft *f* *p* *espress.* *poco ritard.* *pp*

Nota: 4

Solonun başından itibaren kırmızıyla ifade edilen "tenuto" çizgisi eserde çok defa karşılaşılan durumu bir belirtir; özellikle kısa olması belirtilen notalar dışında, bağın son notası uzun çalınmalıdır.

Prova numarası 16'dan 4 ölçü sonra belirtilen "crescendo" ölçünün sonuna kadar devam etmeli. Böylece son ölçüde çalınan "pp" daha belirgin çıkar.

Sonraki viyola solosu (Nota: 5) ise 3. çeşitlemede prova numarası 26'da başlar. "Maggiore" bölümünde ilk defa duyulan motif burada bir oktav alttan duyulur. Bunun için çalıcı do telini yarım ton indirerek "si" notasına akort eder.

VAR. III.

Mäßiges Zeitmaß

26 C-Saite nach *h* herunterstimmen.
Solo

Nota: 5

★1 ile belirtilen cümlede, do telinin "si" notasına akort edilmesi belirtilmiştir.

3. çeşitlemeden önce akort edilecek bolca zaman vardır.

★2 ile belirtilen cümlede do telinin eski haline akort edilmesi belirtilmiştir.

İleride akort edilecek daha çok zaman olmasına rağmen burada akort edilmesi solonun sonraki kısmında renk değişikliği olmaksızın çalınabilmesini sağlar.

Prova numarası 27'den 3 ölçü sonra yazılan "cresc." bütün orkestra ile birlikte olduğundan abartılarak yapılmalıdır.

Yine aynı çeşitlemenin devamında prova numarası 30'dan 10 ölçü önce (Nota: 6) Sanço Panza'nın üçüncü motifi solo viyola tarafından çalınır.

VAR. III. (devamı)

Solo. V

30

31

32

33

ff, *p*, *mf*, *f*, *ff*, *mf*, *dim.*

Nota: 6

İlk örnekte (Nota: 4) prova numarası 15'ten 3 ölçü sonra görülen solo bu sefer “ff” olarak geldiğinden daha büyük yay kullanmak doğru olacaktır. Bu yüzden bağları daha çok bölerek kullanmak doğru olur.

Prova numarası 30'dan 4 ölçü önce yazılan “re” notası “p” olduğu için re telinde doğuştan ses olarak çalınması, hafif ve dolayısıyla temanın duygusal yapısına uygun olmasını sağlamaktadır.

Prova numarası 31'den 1 ve 2 ölçü önce yazılan bağ, Sanço Panza'nın adeta halk ağzıyla, tekerlemeler ile konuşmasını taklit etmektedir. Üçlemenin ilk notasındaki tenuto çizgisi o notaların kısa çalınmaması gerektiğini hatırlatmak için işaretlenmiştir.

Prova numarası 33'ten 1 ve 2 ölçü önceki aksanlı notaları yayı kaldırarak çalmak "ff"ye yazılan bu notaların daha kuvvetli tınlamasını sağlar.

Don Kişot'un Dulcinea ile buluşmasının betimlendiği 6. çeşitlemede (Nota: 7) Sanço Panza'nın Don Kişot'u, aslında onun Dulcinea olmadığına ikna etmeye çalışması solo viyola tarafından anlatılır.

VAR. VI.

Schnell.

Solo.

erstes Zeitmaß, schnell

Sayfa 10

f *mäßiger* *sehr hervortretend* *f*

54 2/4 + 3/4

sfz *immer 2/4*

55

ff *dim.* *dim.* *p*

Nota: 7

Hızlı ve kuvvetli çalınması gereken bu çeşitlemenin ritmik olarak doğru ve duyulabilir olması için bağları yukarıda yazıldığı gibi bölmek uygun olacaktır.

Don Kişot'un Çıplak Ay Şövalyesi ile düello yaptığı 10. çeşitlemede (Nota: 8) prova numarası 72'den sonra başlayan kısım viyola solo, viyolonsel solo ve tahta üflemelerin birlikte çaldığı, eser boyunca sıkça duyulan üç motifden oluşur.

72 Solo.

p *mf* *pp* *pp*

1 2 3 3 3

73

mf *3* *2* *V* *cresc.* *ff*

74 Alle

Nota: 8

Prova numarası 72'den 1 ölçü sonra yazan “p” ve prova numarası 73'ten bir ölçü önce yazan “pp” korangle, bas klarinet, iki fagot, tenor tuba ve solo viyolonsel ile birlikte çalındığından görecelidir. Özellikle 16'lık es ve ardından çalınan 32'lik notaların ritmik ve duyulabilir olabilmesi için “mf” ve hatta orkestra şefi'nin onayı ile aksanlı çalınabilir.

Prova numarası 74'ten önce başlayan “crescendo”da yukarıda belirtilen gruba iki obua'nın da katılması solo viyolanın daha az duyulmasına neden olur. Bu yüzden yay crescendo boyunca genişletilerek ve hızlandırılarak çalınmalıdır.

7. SONUÇ

Çoğu viyolacı için Strauss'un en tanınmış eseri Don Kişot - Bir Şövalye Karakteri Teması Üzerine Gerçeküstü Çeşitlemeler” dir. Öte yandan solo çellonun hikâyenin ana karakterini temsil ettiği düşünülerek bir “çello konçertosu” olarak da anılır. Aslında eser bir senfonik şiir niteliğinde olup başka kişilikler/solo çalgılar da kullanılmıştır; Bunlardan Sanço Panza, yalnızca hikâyenin kahramanı Don Kişot'un ardından giden bir yardımcı değil, ona zıt düşünceleri betimleyen ikincil ama önemli bir kişiliktir. Halk ağzıyla, tekerlemeler kullanarak konuşan bu rolü solo viyola canlandırır. Bu karakteri betimlemek için Strauss'un yazdığı bu zor pasajları yalnızca doğru çalmak yetmeyecektir. Hikâyede geçen bazı olayların zenginçe ayrıntılandığı neredeyse bir tiyatro oyunu havasında olan bu eserde asıl önemli olan Strauss'un anlatmak istediği atmosferi ve etkiyi doğru yaratabilmektir. Bir defasında Strauss kendi eserini yönettiği bir orkestraya “Her notayı çalmanıza gerek yok. Önemli olan yaratılan ortamdır” dediği söylenir. Bu nedenle çalanların notalar dışında eser ile ilgili ulaşılabilecek her bilgiyi değerlendirmesi, doğru, özgün ve güncel bir yorum için gereklidir.

KAYNAKÇA

Del Mar, Norman (2011) - *Richard Strauss A Critical Commentary on His Life and Works: Volume One*, Faber and Faber; Main edition

Uysal, Oya (....) - *Don Kişot ve Sembolojisi Yeni Yüksektepe Dergisi*, Sayı39-40, Sayfa 5-18

von Steiner, Hugo - *Richard Strauss Orchesterstudien aus den symphonischen Werken für viola*, Edition Peters Nr. 4189 c

EK KAYNAKÇA

Kobbe, Gustav (Haziran 1902)- *Richard Strauss and His Music*. The North American Review Vol. 174, No. 547

Deller, Toby (2014) - *Telling Tales*. The Strad Haziran 2014, Sayfa 53-57

Marcano, German (2009) - *Don Quijote op. 35 by Richard Strauss: history of a reception*
<http://www.musicaenclave.com/articlespdf/donquixote.pdf> (Erişim Tarihi: 30.06.2018)

Altar, Cevad Memduh (Haziran 1939) - *Richard Strauss ve Eserleri*, Ankara Radyosu
<http://cevadmemduhaltar.com/richard-strauss-ve-eserleri.html> (Erişim Tarihi: 30.06.2018)